Абай ілімі. Оқу құралы

ӘОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3 (5Қаз)
А 13

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтында дайындалған және баспаға ұсынылған

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтында дайындалған

ҒЫЛЫМИ-РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС

Ж. Дәдебаев (төраға), С. Алимханова, Қ. Әбдезұлы, Ө. Әбдиманұлы, З. Бисенғали, Т. Есембеков, Б. Жақып, А. Жақсылықов, Б. Жолдасбекова, Қ. Мәлібаева, З. Сейітжанов, Ә. Тарақ, А. Темірболат, Д. Ысқақұлы

Пікір жазған

филология ғылымдарының докторы, профессор *Г. Ілиәлі*

Жауапты редакторы

филология ғылымдарының докторы, профессор *Д. Ысқақұлы*

Дәдебаев Ж.

А 13 Абай ілімі: оқу құралы / Жауапты редакторы Д. Ысқақұлы; басп. дайын. Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 268 б.

ISBN 978-601-04-6142-0

«Абай ілімі. Оқу құралы» жоғары білім беру бағдарламаларының бірінші циклі бойынша оқылатын «Абай ілімі» пәнін таңдаған студент жастарға арналған. Онда Абай ілімінің жалпы мәселелері, Абай ілімінің концепциялары, Абай ілімінің құрамдас бөлімдері, Абай ілімінің негіздері, Абай ілімінің басты категориялары бойынша жаңа білім көрініс тапқан.

Оқу құралы жоғары оқу орындарында білім алушыларға, жас ғалымдарға, жоғары мектеп оқытушылары мен ғылыми қызметкерлерге, сондай-ақ қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдеріне пайдалы болмақ.

ӘОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3 (5Қаз)

ISBN 978-601-04-6142-0

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институты, 2023
© «Қазақ университеті» баспасы, 2023

КІРІСПЕ

Абай ілімі ұлттық және жалпыадамзаттық маңызы бар абзал рухани құндылықтарға негізделген. Абай ілімін, оның жүйесіндегі концепцияларды, Абай ілімінің құрамдастары арасындағы байланыстар мен қатынастарды білу, түсіну және күнделікті қолдану Тәуелсіз Қазақстан дамуының жаңа кезеңінде халықтың әлеуметтік, қоғамдық өмірінің барлық салалары бойынша айрықша мәнді, өзекті сипат алды.

Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың маңызы зор екенінде сөз жоқ. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Абай және XXI ғасырдағы Қазақстан» мақаласында: «Абайды тану – адамның өзін-өзі тануы. Адамның өзін-өзі тануы және үнемі дамып отыруы, ғылымға, білімге басымдық беруі – кемелдіктің көрінісі. Интеллектуалды ұлт дегеніміз де осы. Осыған орай, Абай сөзі ұрпақтың бағыт алатын темірқазығына айналуы қажет»[1], – деген сөзі – қоғам дамуының қазіргі кезеңі үшін ауадай қажетті рухани құндылықты дәл танып, терең пайымдаудан туған сындарлы сөз әрі Қазақстанның ғылым мен білім жүйесінің алдына қойылған аса маңызды және зор міндет. «Абай ілімі» оқу пәнінің және онын оқу құралының маңызы Республика Президентінің ғылым мен білім жүйесінің алдына қойған осы міндетін жүзеге асыруға бағытталуында. Осы орайда мынадай болжам жасалады: 1) оқу құралы абайтану саласында өндірілген инновациялық білімді білуге, түсінуге және қолдануға қол жеткізеді; 2) оқу пәні мен оның оқу құралы Абай ілімін білуге, түсінуге және қолдануға қажетті жағдайдың жасалуына негіз болады; 3) Абай ілімін білуге, түсінуге және қолдануға қажетті жағдайдың жасалуы Қазақстан Республикасының рухани және зияткерлік әлеуетінің дамуы мен артуына жаңа серпін береді. Абай ілімін, оның өзегіндегі әлеуметтік нормаларды білу, түсіну және

[1] Қасым-Жомарт Тоқаев. Абай және XXI ғасырдағы Қазақстан // Абайтану антологиясы. Он томдық. I том. Ойлар, толғаныстар, естеліктер / Құраст., түсінік. жазғ.: Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Қасымақын; жауапты ред. Б. Жақып; жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 5-бет.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ 3
АДАМ КОНЦЕПЦИЯСЫ 6
АБАЙДЫҢ БІЛІМ КОНЦЕПЦИЯСЫ 30
ИМАНИ ГҮЛ КОНЦЕПЦИЯСЫ 53
ТЫҢДАУШЫ КОНЦЕПЦИЯСЫ 67
ӨЛШЕУ КОНЦЕПЦИЯСЫ 94
ҚҰНДЫЛЫҚТАР КОНЦЕПЦИЯСЫ 108
ЖАН МЕН ТӘН КОНЦЕПЦИЯСЫ 119
АБАЙ ІЛІМІНІҢ МАҒЫНАЛЫҚ-ҚҰРЫЛЫМДЫҚ МОДЕЛІ 134
АБАЙ ІЛІМІНІҢ ҚҰРАМДАС БӨЛІМДЕРІНІҢ СИПАТТАРЫ МЕН КАТЕГОРИЯЛАРЫ 135
АҚЫЛ КОНЦЕПЦИЯСЫ 137
ҚАЙРАТ КОНЦЕПЦИЯСЫ 160
ЖҮРЕК КОНЦЕПЦИЯСЫ 177
ЖАҚСЫ КОНЦЕПЦИЯСЫ 196
ЖАМАН КОНЦЕПЦИЯСЫ 222
КЕЛІСІМ КОНЦЕПЦИЯСЫ 248
ҚОРЫТЫНДЫ 264

Оқу басылымы

Жанғара Дәдебаев

АБАЙ ІЛІМІ

Оқу құралы

Абай институтының еңбектері
19-кітап

Корректоры *Қ. Ибрагимова*
Компьютерде беттеген *Ұ. Молдашева*
Мұқабасын безендірген *Б. Малаева*

ИБ №15048
Басуға 12.06.2023 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84 $^1/_{16}$.
Көлемі 16,7 т. Офсетті қағаз. Сандық басылым. Тапсырыс №1655.
Таралымы 200 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды